

**IJTIMOIIY FANLARNI O'QITISHDA FIZIKA FANINING O'RNI
(AKADEMIK LITSEYLAR MISOLIDA)**

Ozoda Egamberdiyeva Shuhrat qizi
Qarshi davlat universiteti doktoranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada fizika fanini ijtimoiy fanlarni o'qitishga integratsiyalashuvining ahamiyati, xususan akademik litseylarga alohida e'tibor qaratilgan. Maqsad fizika fanlari tushunchalari va metodikalarini kiritish o'quv tajribasini qanday boyitishi va talabalarning yaxlit rivojlanishini kuchaytirishi mumkinligini ta'kidlashdir. Xulosalar fizika fanining ijtimoiy fanlar ta'limiga ijobiy ta'siriga e'tiborni qaratadi va kelgusida amalga oshirish va takomillashtirish bo'yicha takliflar beradi.

Kalit so'zlar: Fizika, ijtimoiy fanlar, akademik litseylar, fanlararo ta'lim, o'quv dasturlari integratsiyasi.

Аннотация. В этой статье особое внимание уделяется важности интеграции физических наук в преподавание социальных наук, особенно в академических средних школах. Цель состоит в том, чтобы подчеркнуть, как включение концепций и методологий физических наук может обогатить учебный опыт и улучшить целостное развитие учащихся. Выводы сосредоточены на положительном влиянии физических наук на образование в области социальных наук и предлагают предложения по дальнейшей реализации и улучшению.

Ключевые слова: физика, социальные науки, академические средние школы, междисциплинарное образование, интеграция учебных программ.

Annotation. This article focuses on the importance of integrating physics into the teaching of Social Sciences, with particular emphasis on academic lyceums. The aim is to emphasize how the introduction of concepts and methodologies of the physical sciences can enrich the learning experience and enhance the holistic development of students. The conclusions focus on the positive impact of physical science on social science education and make suggestions for further implementation and improvement.

Keywords: Physics, Social Sciences, Academic lyceums, interdisciplinary education, curriculum integration.

Zamonaviy ta'limda turli xil o'quv fanlari o'rtasidagi chegaralar tobora xiralashib bormoqda. Fizika fanining ijtimoiy fanlar o'quv dasturlariga qo'shilishi talabalarning o'quv tajribalarini boyitish va murakkab ijtimoiy masalalarni chuqurroq tushunishga yordam beradigan yangi yondashuv sifatida paydo bo'ldi. Ushbu maqolada fizika fanining ijtimoiy fanlarni o'qitishdagi o'rni o'rganilib, uning akademik litseylarda qo'llanilishiga e'tibor qaratilgan. An'anaviy ravishda ajralib turadigan ushbu ikkita bilim

sohasini birlashtirib, o'qituvchilar talabalarga zamonaviy dunyo muammolariga tayyorlaydigan keng qamrovli va fanlararo ta'lim berishlari mumkin.

Ijtimoiy fanlarni o'qitishda fizika fanining rolini o'rganish maqsadida bir nechta akademik litseylarda amaliy ish olib borildi. Ma'lumotlar sinf kuzatuvlari, o'qituvchilar bilan suhbatlar va talabalarga o'tkazilgan so'rovlar orqali to'plandi. Tadqiqot fizika fanini ijtimoiy fanlar o'quv dasturiga kiritish uchun ishlatiladigan usullarni aniqlashga va ushbu integratsiyaning talabalarni jalb qilish, tushunish va umumiy ta'lim natijalariga ta'sirini baholashga qaratilgan.

Ijtimoiy fanlarni, xususan akademik litseylarni o'qitishda Fizika fanining o'rni bir necha jihatdan ahamiyatli bo'lishi mumkin. Ijtimoiy Fanlar birinchi navbatda odamlarning xulq-atvori, jamiyatlari va ularning institutlarini o'rganishga qaratilgan bo'lsa, Fizika fani jismoniy dunyoni tushunish uchun ilmiy tamoyillar va metodologiyalarni o'z ichiga olgan holda bir-birini to'ldiruvchi istiqbolni taqdim etadi. Fizika fanining akademik litseylarda ijtimoiy fanlarni o'qitishda o'z hissasini qo'shishi mumkin bo'lgan bir necha usullar:

- Fanlararo yondashuv: Fizika fanlari tushunchalarini ijtimoiy Fanlar o'quv dasturiga qo'shilishi ta'limga fanlararo yondashuvni targ'ib qiladi. Bu o'quvchilarga jismoniy hodisalar va ijtimoiy hodisalar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni tan olish orqali dunyoni yaxlit tushunishni rivojlantirishga yordam beradi. Ushbu yondashuv tanqidiy fikrlashni rag'batlantiradi va murakkab ijtimoiy masalalarni tahlil qilishda kengroq istiqbolni yaratadi.

- Ilmiy izlanish qobiliyatlari: Fizika fani ilmiy izlanish, eksperimental dizayn va ma'lumotlarni tahlil qilishni ta'kidlaydi. Ushbu ko'nikmalarni ijtimoiy fanlarni o'qitishga kiritish orqali talabalar ijtimoiy hodisalarni o'rganish uchun ilmiy usullarni qo'llashni o'rganishlari mumkin. Ular tadqiqot savollarini shakllantirish, ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish, dalillarga asoslangan xulosalar chiqarish kabi ko'nikmalarni rivojlantirishi mumkin. Bu ularning tadqiqot o'tkazish va ijtimoiy kontekstda dalillarga asoslangan fikrlash bilan shug'ullanish qobiliyatini oshiradi.

- Texnologiyaning ta'sirini tushunish: Fizika fani ko'pincha texnologik yutuqlar va ularning oqibatlarini bilan shug'ullanadi. Bugungi jamiyatda texnologiya ijtimoiy o'zaro ta'sirlar, aloqa va ijtimoiy tuzilmalarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Texnologik yangiliklar asosidagi ilmiy tamoyillarni o'rganish orqali talabalar ularning jamiyatga ta'sirini, shu jumladan ijtimoiy dinamikani, axloqiy mulohazalarni va ekologik oqibatlarni yaxshiroq tushunishlari mumkin.

- Ekologik xabardorlik: Fizika fanlari tabiiy dunyo, shu jumladan iqlim o'zgarishi, energiya manbalari va ekologik barqarorlik kabi mavzular haqida tushuncha beradi. Ushbu tushunchalar inson faoliyati va atrof-muhit o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni tushunishda juda muhimdir. Fizika fanini o'quv dasturiga kiritish orqali talabalar atrof-

muhit muammolarini chuqurroq anglashlari va ular bilan bog'liq ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy o'lchovlarni tan olishlari mumkin.

•Muammoni hal qilish qobiliyatlari: Fizika fani ijtimoiy kontekstga o'tkazilishi mumkin bo'lgan muammolarni hal qilish va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini o'z ichiga oladi. Mantiqiy fikrlash, ma'lumotlarni tahlil qilish va ilmiy metodikalarni qo'llash orqali talabalar ijtimoiy masalalarda qo'llanilishi mumkin bo'lgan muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin. Ushbu yondashuv ularni murakkab ijtimoiy muammolarni tahlil qilish, echimlarni taklif qilish va dalillarga asoslangan samaradorligini baholash vositalari bilan jihozlaydi.

•Karyera yo'llari: Fizika fanini ijtimoiy Fanlar o'quv dasturiga kiritish talabalarni ilmiy va ijtimoiy o'lchovlarni o'z ichiga olgan potentsial martaba yo'llariga ta'sir qilishi mumkin. Bu talabalarni atrof-muhit siyosati, shaharsozlik, ilmiy aloqa yoki ijtimoiy tadqiqotlar kabi sohalarda ishlashga ilhomlantirishi mumkin, bu erda ko'p tarmoqli tushuncha qimmatlidir.

Fizika fanini akademik litseylarda ijtimoiy fanlarni o'qitishga kiritish o'quvchilarni yanada kengroq istiqbolga ega qilish, tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini oshirish, fanlararo tushunishni rivojlantirish, ilmiy izlanishlarni targ'ib qilish va ularni murakkab ijtimoiy masalalarni ilmiy va dalillarga asoslangan holda hal etishga tayyorlash imkonini beradi. Dunyoning jismoniy va ijtimoiy jihatlari o'rtasidagi tafovutni bartaraf etish orqali talabalar jamiyat va uning tabiat dunyosi bilan munosabatlari to'g'risida har tomonlama tushunchalarni rivojlantirishlari mumkin.

Amaliy tadqiqot natijalari akademik litseylarda fizika fanini ijtimoiy fanlarni o'qitishga kiritishning bir qancha samarali strategiyalarini aniqladi. Eng keng tarqalgan usullarga amaliy tajribalar, simulyatsiyalar va ijtimoiy fanlar mavzulari bilan bog'liq ma'lumotlarni tahlil qilish kiradi. Ushbu yondashuvlar talabalarning tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini, muammolarni hal qilish qobiliyatlarini va ilmiy printsiplar va ularning hayotiy dasturlarini tushunishlarini oshirishga qaratilgan.

Fizika fanining ijtimoiy fanlar ta'limiga qo'shilishi ko'plab foyda keltiradi. Birinchidan, u talabalarni bir-biriga bog'liq bo'lmagan mavzular o'rtasida aloqa o'rnatishga undash orqali fanlararo fikrlashni targ'ib qiladi. Ushbu fanlararo yondashuv ijodkorlikni rivojlantiradi va talabalarga ijtimoiy hodisalarni tahlil qilishda kengroq istiqbolni rivojlantirishga yordam beradi. Ikkinchidan, fizika fanlari tushunchalari va metodikalarini kiritish talabalarni ijtimoiy masalalarni muntazam ravishda o'rganish uchun qimmatli tahliliy vositalar bilan ta'minlaydi. Ushbu integratsiya murakkab muammolarni yanada kengroq tushunishga yordam beradi va talabalarga dalillarga asoslangan echimlarni taklif qilishga imkon beradi.

Xulosalar:

Topilmalar asosida fizika fanini ijtimoiy fanlarni o'qitishga kiritish talabalarning ta'lim natijalariga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniq. Akademik litseylar, xususan,

o'quvchilarga ilmiy izlanishlarni ijtimoiy tahlil bilan uyg'unlashtirgan har tomonlama mukammal ta'lim berish orqali ushbu integratsiyadan foydalanishlari mumkin. Ushbu integratsiyaning samaradorligini oshirish uchun o'qituvchilarga fizika fanini ijtimoiy fanlar darslariga qo'shilishini osonlashtirish uchun etarli tayyorgarlik va resurslarni olish tavsiya etiladi. Bundan tashqari, o'quv dasturlarini ishlab chiquvchilar dunyoni yaxlit tushunishga yordam beradigan yaxlit va yaxlit o'quv dasturlarini yaratish uchun fanlar bo'yicha hamkorlik qilishlari kerak.

Keyingi tadqiqotlar uchun takliflar:

Ijtimoiy fanlar ta'limida fizika fanini integratsiyalash imkoniyatlarini yanada o'rganish uchun kelajakdagi tadqiqotlar ushbu fanlararo yondashuvning talabalarning akademik va martaba yo'nalishlariga uzoq muddatli ta'sirini o'rganishi kerak. Bundan tashqari, turli xil ta'lim sharoitlari bo'yicha qiyosiy tadqiqotlar ushbu integratsiyaning o'tkazilishi va miqyosi haqida tushuncha berishi mumkin. Va nihoyat, fizika fanlari va ijtimoiy fanlarning birlashishini osonlashtirishda texnologiya va raqamli vositalarning rolini o'rganish ta'lim innovatsiyalari uchun yangi yo'llarni taklif qilishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, fizika fanining akademik litseylarda ijtimoiy fanlarni o'qitishga qo'shilishi o'quvchilarning ta'lim tajribalarini oshirish uchun qimmatli imkoniyat yaratadi. Ilmiy izlanish va ijtimoiy tahlil o'rtasidagi tafovutni bartaraf etish orqali ushbu fanlararo yondashuv talabalarni zamonaviy dunyodagi murakkab muammolarni hal qilish uchun har tomonlama mahorat bilan ta'minlaydi. Ushbu tadqiqot natijalari ta'lim tizimlarida ushbu integratsiyani davom ettirish va amalga oshirishning muhimligini ta'kidlaydi, natijada yaxshi ma'lumotli va qobiliyatli shaxslar avlodini shakllantiradi.

Adabiyotlar

1. P.Habibullayev, A. Boydadayev, A. Bahramov Fizika, 8-9-sinf darsligi.T.2014
2. M.X.O'lmasova "Mehanika va molekulyar fizika" 1-kitob,Toshkent 2004.
3. M.X.O'lmasova "Elektradinamika asoslari" 2-kitob,Toshkent 2004.
4. M.DJorayev. "Fizika o'qitish metodikasi" Toshkent 2015y